

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

Α Π Ο Φ Α Σ Η
189/2024

Η Ολομέλεια του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, ύστερα από πρόσκληση της Προέδρου, συνήλθε σε συνεδρίαση στον συνήθη γι' αυτό τόπο την 13.6.2024 και ώρα 11:00, προκειμένου να συζητήσει επί της κατωτέρω υποθέσεως. Συγκροτήθηκε από τους: Ευτέρπη Κουτζαμάνη-Δρίλια, πρόεδρο και τα μέλη: Σωκράτη Τσιχλιά, Δημήτριο Σταυρόπουλο και Σπυρίδωνα Χρυσοφώτη (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Πέτρο Τριανταφυλλίδη, Γεώργιο Βλαβιανό και Ιωάννη Μιχελάκη. Απόντες ο αντιπρόεδρος Ιωάννης Πολίτης και το μέλος Ευτύχιος Παλλήκαρης, οι οποίοι είχαν κληθεί νομίμως. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Αναστασία Μαραζίδου, διοικητική υπάλληλος του ΕΣΡ.

Αντικείμενο της συζήτησης ήταν η εξέταση της με αριθμό πρωτοκόλλου ΕΣΡ 5078/10.10.2023 αίτησης θεραπείας του ΙΩΑΝΝΗ ΠΑΠΟΥΚΑ, ιδιοκτήτη του ραδιοφωνικού σταθμού με τον διακριτικό τίτλο ΣΚΑΙ ΑΙΓΑΙΟΥ 99,8 FM Νομού Λέσβου (ατομική επιχείρηση), με την οποία ζητεί να ανακληθεί η με αριθμό 34/2023 απόφαση του ΕΣΡ.

Για τον έλεγχο σχηματίστηκε ο φάκελος με αριθμό 205/13.10.2023, ο οποίος ανατέθηκε στην ειδική επιστήμονα - νομικό Ρέα Λαμπροπούλου. Η Ειδική Επιστήμων υπέβαλε στο ΕΣΡ την με αριθμό πρωτοκόλλου 748/ΕΣ/2.5.2024 νομική της εισήγηση επί της αιτήσεως θεραπείας.

Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης, για λογαριασμό του ως άνω ραδιοφωνικού σταθμού παρέστη (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr») ο ιδιοκτήτης και νόμιμος εκπρόσωπος αυτού Ιωάννης Παπούκας. Ερωτηθείς από την Πρόεδρο, ο Ιωάννης Παπούκας δήλωσε ότι γνωρίζει το περιεχόμενο του φακέλου, έλαβε δε τον λόγο και ανέπτυξε τους ισχυρισμούς του. Δεν ζήτησε να του παρασχεθεί προθεσμία για την κατάθεση εγγράφου υπομνήματος και η συζήτηση κηρύχθηκε περαιωμένη.

Την 14.10.2024 και ώρα 11.00 η Ολομέλεια συνήλθε σε διάσκεψη επί της υποθέσεως ύστερα από πρόσκληση της Προέδρου. Συγκροτήθηκε από τους: Ευτέρπη Κουτζαμάνη-Δρίλια, πρόεδρο, Ιωάννη Πολίτη, αντιπρόεδρο, και τα μέλη: Σωκράτη Τσιχλιά (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Δημήτριο Σταυρόπουλο, Ευτύχιο Παλλήκαρη, Σπυρίδωνα Χρυσοφώτη (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Πέτρο Τριανταφυλλίδη, Γεώργιο Βλαβιανό και Ιωάννη Μιχελάκη. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Αναστασία Μαραζίδου, διοικητική υπάλληλος του ΕΣΡ.

Η Πρόεδρος ενημέρωσε αναλυτικά για την υπόθεση τους απόντες κατά τη συζήτηση αντιπρόεδρο Ιωάννη Πολίτη και το μέλος Ευτύχιο Παλλήκαρη, οι οποίοι δεν μετείχαν στην προηγούμενη συνεδρίαση, αναγιγνώσκοντας την με αριθμό πρωτοκόλλου ΕΣΡ 5078/10.10.2023 αίτηση θεραπείας, την με αριθμό πρωτοκόλλου 748/ΕΣ/2.5.2024 έγγραφη νομική εισήγηση που συνέταξε η ειδική επιστήμονας-νομικός Ρέα Λαμπροπούλου, το πρακτικό της συζήτησης στην Ολομέλεια και το σύνολο των λοιπών εγγράφων του φακέλου. Ο Αντιπρόεδρος και το μέλος δήλωσαν ότι ενημερώθηκαν πλήρως ως προς τα ουσιώδη σημεία της συζητήσεως που έγινε κατά την ημερομηνία εκείνη (13.6.2024) και η δήλωση τους καταχωρίστηκε στα πρακτικά. Παρέστη επίσης και η ανωτέρω εισηγήτρια, η οποία ανέπτυξε το ζήτημα προφορικά και αποχώρησε. Η Ολομέλεια, αφού μελέτησε το σύνολο των στοιχείων του φακέλου:

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

I. Νομικό Μέρος

1. Κατά το άρθρο 20 του Συντάγματος: *«1) Καθένας έχει δικαίωμα στην παροχή έννομης προστασίας από τα δικαστήρια και μπορεί να αναπτύξει σ' αυτά τις απόψεις του για τα δικαιώματα ή συμφέροντά του, όπως νόμος ορίζει. 2) Το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης του ενδιαφερομένου ισχύει και για κάθε διοικητική ενέργεια ή μέτρο που λαμβάνεται σε βάρος των δικαιωμάτων ή συμφερόντων του».*
2. Κατά το άρθρο 10 παρ. 1 του Συντάγματος: *«Καθένας ή πολλοί μαζί έχουν το δικαίωμα, τηρώντας τους νόμους του Κράτους, να αναφέρονται εγγράφως στις αρχές,*

οι οποίες είναι υποχρεωμένες να ενεργούν σύντομα κατά τις κείμενες διατάξεις και να απαντούν αιτιολογημένα σε εκείνον που υπέβαλε την αναφορά, σύμφωνα με το νόμο».

3. Κατά το άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος: «*Η ραδιοφωνία και η τηλεόραση υπάγονται στον άμεσο έλεγχο του Κράτους. Ο έλεγχος και η επιβολή των διοικητικών κυρώσεων υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, που είναι ανεξάρτητη αρχή, όπως νόμος ορίζει. Ο άμεσος έλεγχος του Κράτους ... έχει ως σκοπό την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων καθώς και προϊόντων του λόγου και της τέχνης, την εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και η πολιτιστική ανάπτυξη της Χώρας, καθώς και τον σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας ...*».

4. Κατά το άρθρο 5 παρ. 8 του Ν. 2863/2000: «*Οι αποφάσεις του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης ... αποτελούν εκτελεστές διοικητικές πράξεις ... Κατά των αποφάσεων του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης μπορεί να ασκηθούν αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, καθώς και οι προβλεπόμενες στο Σύνταγμα και τη 3 νομοθεσία διοικητικές προσφυγές ...*».

5. Τέλος, κατά το άρθρο 24 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (Ν.2690/1999): «*Αν από τις σχετικές διατάξεις δεν προβλέπεται η δυνατότητα άσκησης της, κατά το επόμενο άρθρο, ειδικής διοικητικής ή ενδικοφανούς προσφυγής, ο ενδιαφερόμενος, για την αποκατάσταση υλικής ή ηθικής βλάβης των εννόμων συμφερόντων του, που προκαλείται από ατομική διοικητική πράξη μπορεί, για οποιονδήποτε λόγο, με αίτησή του, να ζητήσει, είτε από τη διοικητική αρχή η οποία εξέδωσε την πράξη, την ανάκληση ή την τροποποίησή της (αίτηση θεραπείας), είτε, από την αρχή η οποία προΐσταται εκείνης που εξέδωσε την πράξη, την ακύρωσή της (ιεραρχική προσφυγή)*».

Από τον συνδυασμό και τη λογική ερμηνεία των ρυθμίσεων αυτών συνάγονται τα ακόλουθα:

Α) Ότι το πρόσωπο, για το οποίο εκδόθηκε βλαπτική των συμφερόντων του απόφαση του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης και το οποίο (εκλήθη και) έλαβε κανονικά μέρος στη σχετική διαδικασία και ανέπτυξε τους υπερασπιστικούς του ισχυρισμούς (ή-πάντως-του δόθηκε η δυνατότητα να εκθέσει τις επί της υποθέσεως

απόψεις του αλλά δεν το έπραξε), δύναται μεν να υποβάλει αναφορά, κατά το άρθρο 10 του Συντάγματος (την οποία το ΕΣΡ υποχρεούται να παραλάβει), δεν δικαιούται όμως να ζητήσει την ουσιαστική επανάκριση του ίδιου ζητήματος και την ανάκληση ή τροποποίηση της εις βάρος του αποφάσεως, παρά μόνον:

α) Εάν επικαλείται νομικό ή ουσιαστικό σφάλμα αυτής που θεμελιώνεται σε (νομικώς ουσιώδη) νέα δεδομένα, ήτοι δεδομένα που διαμορφώθηκαν ή κατέστησαν γνωστά στο βλαπτόμενο πρόσωπο μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας στην οποία στηρίχθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση (διοικητική πράξη) και τα οποία ως εκ τούτου δεν ήταν δυνατόν να προσκομισθούν και να ληφθούν υπόψιν από το κρίναν όργανο της υποθέσεως.

β) Εάν το επικαλούμενο (βλαπτικό για τον αιτούντα) σφάλμα προκύπτει από την ίδια την διοικητική πράξη.

Β) Ότι η τυχόν αίτηση που υποβάλλεται, εκ μέρους του βλαπτομένου, από την απόφαση του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, για ανάκληση ή μεταρρύθμιση αυτής χωρίς την επίκληση νέων δεδομένων ή σφάλματος που προκύπτει από την ίδια την απόφαση, κατά τα προεκτεθέντα, δεν είναι παραδεκτή και γι' αυτό πρέπει να τυγχάνει αρνητικής «απαντήσεως», κατά την έννοια του άρθρου 10 του Συντάγματος, η σχετική δε «απάντηση», ανεξάρτητα από την τυπική της μορφή, δεν είναι εκτελεστή διοικητική πράξη (πρβλ. ΣτΕ 2855/2013, 4393/2013, 4519/2014, 4596/2015, 671/2016, 1017/2022, 863/2019, 535/2018, 725/2018, 1050/2018, 1882/2018, 2593/2018, 2715/2018, 148/2017, 1529/2017, 1530/2017, 3036/2017, 3170/2017, 1093/2016, 2237/2015).

II. Πραγματικό Μέρος

A) Με την προσβαλλόμενη απόφαση έγιναν δεκτά τα ακόλουθα:

«α) Στην εκπομπή της 6.10.2016 που παρουσίασε ο Γιάννης Παπούκας από τον μη ενημερωτικό ραδιοφωνικό σταθμό «Σκάι Αιγαίου 99,8» νομού Λέσβου από ώρα 11.00' έως 13.00', ο παρουσιαστής διαβάζει πρωτοσέλιδα εφημερίδων και μηνύματα ακροατών, μεταδίδει τραγούδια και σχολιάζει, συχνά με έντονο και επικριτικό τρόπο, θέματα της τοπικής κυρίως επικαιρότητας, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση σε αυτά που

αφορούν στους πρόσφυγες και μετανάστες που έχουν καταφύγει στο νησί της Λέσβου όπου και φιλοξενούνται. Ενδιάμεσα γίνονται διακοπές για διαφημίσεις.

Περί ώρα 11.35', ο παρουσιαστής, αναφερόμενος σε είδηση του τοπικού τύπου (εφημερίδα “Εμπρός”) που αφορά στο γεγονός ότι μετανάστες κατηγορούνται ότι έσκισαν με μαχαίρι το λάστιχο αυτοκινήτου του προέδρου των λιμενεργατών Α ο οποίος έκανε τυπικό έλεγχο στο χώρο για την ασφάλεια του μηχανολογικού εξοπλισμού του λιμένα, σχολιάζει «να δείτε τί έπαθε ο πρόεδρος των εργαζομένων στο λιμάνι της Μυτιλήνης, εκεί λοιπόν λαθρομετανάστες με μαχαίρι του έσκισαν το λάστιχο του αυτοκινήτου του. Τί το 'θελαν δηλαδή οι λαθρομετανάστες, κυρίες και κύριοι, το μαχαίρι πάνω τους; Να καθαρίσουνε πορτοκάλια; ... στην τοπική εφημερίδα “Εμπρός” είναι εγγράμματοι κι εγώ είμαι αγράμματος. Όταν σας διαβάζω το κείμενο, εκεί που η εφημερίδα γράφει “μετανάστες”, εγώ που είμαι αγράμματος θα σας λέω “λαθρομετανάστες”...». Διαβάζει την είδηση και σχολιάζει «...ένας άνθρωπος που μπαίνει χωρίς ταξιδιωτικά έγγραφα, και με αυτή την ιδιότητα τους αποκαλώ “λαθρομετανάστες”, έτσι αναφέρεται και στο λεξικό Μπαμπινιώτη σελίδα 756 αν λάθος δεν κάνω, αυτός ο όρος αποδίδεται για την πράξη και καμία σχέση δεν έχει με τον άνθρωπο... Για να σκιστεί λάστιχο αυτοκινήτου πρέπει να 'ναι λεπίδα, πρέπει να 'ναι ακονισμένο μαχαίρι, μεγάλο και δυνατό μαχαίρι... τέτοιου είδους μαχαίρι τι το θέλανε και το κουβαλάγανε πάνω, σε πόλεμο θα πηγαίνανε τα αγόρια μου;... Σύμφωνα με την καταγγελία του κ. Α ... διαπίστωσε ότι οι λαθρομετανάστες που είναι εγκατεστημένοι εκεί το τελευταίο διάστημα, είχαν διαρρήξει το τριφασικό κιβώτιο που δίνει ρεύμα σε όλο το λιμάνι... Ωραίο λιμάνι ευρωπαϊκής πόλεως, τάξη και ασφάλεια!... Ο ίδιος υποστηρίζει ότι έκανε σύσταση στους δύο νεαρούς που συνάντησε εκεί λαθρομετανάστες να αποφεύγουν να πλησιάζουν τα κιβώτια και να μην κάνουν γενικά ζημιές... Οι οποίοι, λέει, έδειξαν κατανόηση και, αν και αρνήθηκαν ότι έκαναν εκείνοι τη διάρρηξη, ζήτησαν συγγνώμη. Έδειξαν οι λαθρομετανάστες κατανόηση στον πρόεδρο των εργαζομένων του λιμανιού της Μυτιλήνης!...». Με τον ίδιο τρόπο ο παρουσιαστής σχολιάζει την φερόμενη ενέργεια των μεταναστών(που αποκαλεί λαθρομετανάστες) και την μετέπειτα κίνηση τους να σκίσουν το λάστιχο του αυτοκινήτου του Α . Επισημαίνει δε τι θα συνέβαινε αν γινόταν τέτοια ενέργεια στις Ηνωμένες Πολιτείες: «αν διαπίστωνε ο Αμερικάνος εντεταλμένος ότι κρατάνε μαχαίρι και του σκίζουνε το λάστιχο, θα 'χαν βγει οι μπιστόλες, παπ, παπ, παπ, τέλος...». Μετά αναφέρεται στο θέμα της εγκατάστασης των «λαθρομεταναστών» που αναζητούν κατάλυμα στο

κολυμβητήριο και στις ζημιές που καταγράφονται στον ευρύτερο χώρο του λιμανιού λέγοντας «*πάλι καλά που δεν έχουν παραβιάσει και τις πόρτες των σπιτιών μας για να βρουν ένα προσωρινό κατάλυμα... οι κακόμοιροι[ειρωνικά] λαθρομετανάστες, τα κακόμοιρα τα παιδιά που ήρθαν από άλλη χώρα και ψάχνουν να βρουν ένα μέλλον μαζί με μαχαίρια...*».

Περί ώρα 12.00' ο παρουσιαστής, απαντώντας σε μήνυμα ακροατή που υποστηρίζει πως τρεις «λαθροπακιστανοί» βιάσανε μια φοιτήτρια που ντράπηκε να το καταγγείλει, αναφέρει «*...υπάρχουνε διάφορες φημολογίες, κι εγώ την άκουσα αυτή τη φημολογία ότι μέσα σε στοά στη Μυτιλήνη βιάστηκε μια κοπέλα. Επειδή όμως δεν έχω αποδείξεις, είναι μια καθαρή φημολογία, δεν έχω αποδείξεις... δεν το θεωρώ απίθανο... προσπαθούνε να μας πείσουν ότι είναι οι κακόμοιροι... ότι είναι πρόσφυγες και καλά να δεχτώ ότι είναι πρόσφυγες από τη Συρία. Οι άλλοι από το Πακιστάν, από το Αλγέρι, έχουν πόλεμο στο Αλγέρι; έχουν πόλεμο στο Μαρόκο; πού έχουν πόλεμο;¹...τί το θέλανε το μαχαίρι; αν βρεθεί όποιος κουλτουριάρης, όποιος αλληλέγγυος, όποιος μεγαλόκαρδος μπορεί να μου εξηγήσει τι το θέλανε το μαχαίρι που σκίζει λάστιχα; τι το θέλανε οι κακόμοιροι 7-8 λαθρομετανάστες το μαχαίρι που σκίζει λάστιχα;...αν λοιπόν οποιοσδήποτε μου δώσει μια πειστική απάντηση, εγώ θα αυτομαστιγωθώ δημόσια και δεσμεύομαι στην πλατεία Σαπφούς...*».

Περί ώρα 12.15' ο παρουσιαστής, απαντώντας σε μήνυμα ακροατή, υποστηρίζει πως τα χρήματα που δίνονται στους «αλληλέγγυους» είναι πολλά «*ξέρεις τι λεφτά πέφτουνε; λεφτά, λεφτά! Κι οι κακές γλώσσες λένε ότι είναι και πολλοί Συριζαίοι που οικονομάνε από όλη αυτή την κατάσταση με τους λαθρομετανάστες. Λεφτά μπόλικά...*».

Ακολούθως αναφέρεται σε σύσκεψη εκπροσώπων από 20 και πλέον σωματεία και φορείς με σκοπό τη συγκρότηση ενός κοινού μετώπου για την παρέμβαση στο προσφυγικό πρόβλημα και την αντιμετώπιση της ρατσιστικής-φασιστικής απειλής. Διαβάζοντας την είδηση, τη σχολιάζει έντονα λέγοντας «*..., ποιοι τα οργανώνουν όλα αυτά; η ΕΑΜΕ Λέσβου, οι καθηγητές, οι δάσκαλοι των δημοτικών, οι γιατροί του ΕΣΥ και η ΑΔΕΔΥ..., δε μου λέτε ρε μάγκες όλοι εσείς, δηλαδή όλοι εμείς που έχουμε μια*

---

¹ Κατά το άρθρο 1 παρ. 2 της Σύμβασης του 1951 για το καθεστώς των Προσφύγων(και σύμφωνα με το Πρωτόκολλο του 1967) ο όρος πρόσφυξ εφαρμόζεται «επί παντός προσώπου όπερ συνεπεία δικαιολογημένου φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων ευρίσκεται εκτός της χώρας της οποίας έχει την υπηκοότητα και δεν δύναται, ή λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να απολαύει της προστασίας της χώρας αυτής...». Εκ του ανωτέρω ορισμού συνάγεται πως δεν είναι μόνο ο πόλεμος ο λόγος για τον οποίο ένα πρόσωπο μπορεί να θεωρηθεί πρόσφυγας.

διαφορετική προσέγγιση τι είμαστε; φασίστες, ακροδεξιοί; Ανάθεμα κι αν ξέρετε τον ορισμό του φασίστα...κρίμα που είστε και καθηγητές, κρίμα που είστε και δάσκαλοι και στέλνουμε τα παιδιά μας να τα μάθετε γράμματα...ανοίζετε κανένα βιβλίο να ξεστραβωθείτε..., όσοι δηλαδή δεν θέλουμε μαχαίρια να σκίζουνε λάστιχα, όσοι δεν θέλουμε κάποιους απρόσκλητους χωρίς ταξιδιωτικά έγγραφα...να βιάζονε όπως στο Αριστοτέλειο την άτυχη 23χρονη φοιτήτρια, όσοι δεν θέλουμε αυτό το χάλι, όσοι ανησυχούμε γιατί εδώ στην ακριτική περιοχή μας υπάρχουν κι άλλοι λόγοι εθνικής ασφάλειας...όσοι ανησυχούμε για όλα αυτά δεν είμαστε δημοκρατικοί πολίτες, είμαστε πολίτες για πέταμα, είμαστε πολίτες ακροδεξιοί...Γιατί είναι τιμή να είναι κάποιος ανεγκέφαλος σαν κι εσάς και δεν είναι τιμή το ανάποδο, να είναι ακροδεξιός ας πούμε; ...Δηλαδή όσοι ανησυχούν για τον τόπο τους είναι ακροδεξιοί;... Συνεχίστε με αυτά τα μυαλά και στο τέλος θα δείτε καμιά εννενηνταριά χιλιάδες Μυτιληνιούς να είναι ακροδεξιοί όπως εσείς ανάλαφρα τους χαρακτηρίζετε...Έχει ξεχειλίσει τόσο πολύ η δημοκρατία σας που θυμηθήκατε τους λαθρομετανάστες κι έχετε ξεχάσει ότι σε αυτή τη χώρα θρηνούμε πάνω από 10.000 ανθρώπους οι οποίοι έπεσαν από μια γέφυρα, έβαλαν σκοινί στο λαιμό τους, μαζεύονται να πάρουν κάνα πορτοκάλι...εσείς που δεν ενδιαφερθήκατε ποτέ αν τα παιδιά που έρχονται στα σχολεία σας έχουν φάει πρωινό στο σπίτι τους...εσείς που ποτέ δε νοιαστήκατε αν ένα παιδάκι που έρχεται στο σχολείο φοράει παπούτσια...Οι κινητοποιήσεις σας δεν ήταν για να προασπίσετε κάποια δικαιώματα άλλων...απεργιακές κινητοποιήσεις κάνετε για τα μισθολογικά σας...». Έως το τέλος της εκπομπής ο παρουσιαστής αναφέρεται στους «φασίστες» θεωρώντας ότι οι βολεμένοι αποκαλούν τους αβόλευτους «φασίστες» επειδή έχουν εθνικές και πατριωτικές ανησυχίες. Κάνει μνεία στο τοπικό αστυνομικό δελτίο επισημαίνοντας πέντε συμβάντα(τα 4 αφορούν ημεδαπούς και το ένα αλλοδαπό). Η εκπομπή τελειώνει περί ώρα 13.00'.

β) Στην εκπομπή της 10.10.2016 που παρουσίασε ο Γιάννης Παπούκας από τον μη ενημερωτικό ραδιοφωνικό σταθμό «Σκάι Αιγαίου 99,8» νομού Λέσβου από ώρα 11.00' έως 13.00', ο παρουσιαστής (ώρα 11.45') αναφέρεται στη φοίτηση σε σχολεία παιδιών προσφύγων και μεταναστών που διαβιούν στη Λέσβο επισημαίνοντας το ζήτημα της αλλοίωσης του πληθυσμού και της αλλοίωσης της κουλτούρας. Λέγει ενδεικτικά «...αυτοί που έχουν σχεδιάσει αυτά είναι πολύ έξυπνοι και έχουν βγάλει σχολεία διαχείρισης της μάζας... Πρέπει να είσαι τρελός και υποψήφιος για το ψυχιατρείο για να πεις όχι στη μόρφωση κάποιων παιδιών, δεν είναι εκεί το θέμα...Το

θέμα είναι η αλλοίωση του πληθυσμού, η αλλοίωση της κουλτούρας έχει γίνει. Δεν θα φύγει κανείς από τη Λέσβο, όπερ σημαίνει ότι ένα περίπου 10% του νησιού θα είναι άλλης κουλτούρας... Θα μπορούσαν αυτά τα παιδάκια να έχουν πρόσβαση και πρέπει να έχουν πρόσβαση στη μόρφωση αλλά κάτω από άλλες συνθήκες διότι θα αντιμετωπίσουν πρόβλημα με τα δικά μας άλλα παιδάκια... Οι φιλεύσπλαχνοι, οι μεγαλόκαρδοι...παίζουν το παιχνίδι τους: να δεχτούμε *de facto* την αλλοίωση του πληθυσμού, ότι ένα 10% της Λέσβου θα είναι διαφορετικής κουλτούρας, την κουλτούρα που εσείς τη γνωρίζετε μέσα από τη φοβερή πλέον παραβατικότητα που έχει αρχίσει να αναπτύσσεται μέσα σε αυτούς που μας παρουσιάζουν ότι είναι κατατρεγμένοι, ότι είναι ταλαιπωρημένοι άνθρωποι από τον πόλεμο, λες κι έχουμε πόλεμο στο Μαρόκο...». Μετά κάνει αναφορά σε κάποιο βιασμό που φέρεται να έγινε από Μαροκινούς εναντίον ενός Αλγερινού. Επισημαίνει δε ότι, επειδή οι πρόσφυγες και μετανάστες είναι μουσουλμάνοι, η χώρα διατρέχει μακροπρόθεσμα εθνικό κίνδυνο «δε λέω τώρα, δε λέω αύριο, λέω σε κάποια χρονική στιγμή βρεθεί ένας Ερντογάν και πει “εκεί πέρα έχουν μουσουλμάνους, πρέπει να πάω να βοηθήσω”... Είναι ιστορικά πρώτη φορά στα γνωστά χρόνια που έχουμε τέτοια αλλοίωση βίαια του πληθυσμού... Εγώ δεν έχω τίποτα με κανένα μουσουλμάνο, δεν έχω τίποτα με κανένα ινδουιστή, με κανένα μάγο της Αφρικής που πιστεύει στα τοτέμ... απλώς ερμηνεύω μια πραγματικότητα... Λέγοντας και χαρακτηρίζοντας κάποιους ανθρώπους μουσουλμάνους δεν πάει να πει ότι τους υποτιμάς, εγώ σέβομαι τους πάντες...έχουμε μια τέτοια βίαιη αλλοίωση του πληθυσμού όσον αφορά την κουλτούρα και τη διαφορετικότητα...εδώ είναι η ακριτική Ελλάδα...είμαστε μια περιοχή πολύ ευαίσθητη...».

Περί ώρα 12.15' ο παρουσιαστής κάνει αναφορά σε επιστολή που στάλθηκε σε ξενοδοχεία του νησιού για συνεργασία με ΜΚΟ για 5 χρόνια με σκοπό τη φιλοξενία προσφύγων σε δωμάτια. Οι ξενοδόχοι θα πληρώνονται από τον ΟΗΕ κάθε μήνα. Στις 12.35' μιλά για «δελτίο βιασμών» αναφέροντας κάποιο βιασμό στην Κρήτη όπου Πακιστανοί φέρονται να ασέλησαν σε ανήλικο με νοητικά προβλήματα. Απαντώντας σε ακροατή, ο παρουσιαστής λέει «αυτοί οι βιασμοί είναι ευλογημένοι απευθείας από τον Μωάμεθ και τον Αλλάχ, ο ένας πηδάει τον άλλον, σε λίγο θα χρειαστούμε και τσίγκινα σωβρακάκια, μια μανία που έχουν, φαίνεται είναι η κουλτούρα τους τέτοια, δηλαδή κυνηγάνε οπίσθια, μη χειρότερα, ρε παιδιά τόσες αλληλέγγυες εκεί πέρα μέσα...». Η εκπομπή κλείνει με αναφορά στα αντισταθμιστικά έργα που θα γίνουν στο νησί(λιμάνι Σιγρίου, δρόμος Σιγρίου-Καλλονής,

κολυμβητήριο), στον κίνδυνο αλλοίωσης του, στο χρήμα που διακινείται στις ΜΚΟ που διαβρώνει μια μεγάλη κοινωνική τάξη του νησιού.

γ) Στην εκπομπή της 11.10.2016 που παρουσίασε ο Γιάννης Παπούκας από τον μη ενημερωτικό ραδιοφωνικό σταθμό «Σκάι Αιγαίου 99,8» νομού Λέσβου από ώρα 11.00' έως 13.00', ο παρουσιαστής σχολιάζει δημοσιεύσεις στο facebook και μηνύματα ακροατών. Έτσι εκφράζεται αρνητικά σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης ελληνόπαιδος σε νοσοκομείο θεωρώντας ότι τα προσφυγόπουλα είχαν καλύτερη περίθαλψη, σχετικά με την προσφορά του δημάρχου Θεσσαλονίκης στα προσφυγόπουλα («τα ελληνάκια είναι μόνο για να πληρώνουν οι γονείς τους φόρο»), σχετικά με τη δημιουργία διάσπαρτων hot spots μέσω ξενοδοχειακών μονάδων στη Λέσβο. Στη συνέχεια διατυπώνει την ανησυχία του για τη βίαιη αλλοίωση του πληθυσμού λόγω της παρουσίας μουσουλμάνων στο νησί, για την καταστροφή της επιχειρηματικότητας, για το μοίρασμα πολλών χρημάτων σε ΜΚΟ. Δηλώνει πως θέλει να ξαναγίνει το νησί όπως ήταν, κάνει δε αναφορά σε προγράμματα του ΕΣΠΑ μέσω των οποίων δίνονται επιδοτήσεις σε επενδυτές πρόσφυγες.

δ) Στην εκπομπή της 12.10.2016 που παρουσίασε ο Γιάννης Παπούκας από τον μη ενημερωτικό ραδιοφωνικό σταθμό «Σκάι Αιγαίου 99,8» νομού Λέσβου από ώρα 11.00' έως 13.00', ο παρουσιαστής, αναφερόμενος σε συνέντευξη του Μάρτιν Φερβέι που είναι ο Ευρωπαίος συντονιστής εφαρμογής της Συμφωνίας Ευρωπαϊκής Ένωσης-Τουρκίας για το προσφυγικό ζήτημα, σχολιάζει «...αν τους μοιράσουμε σε όλο το νησί ανοικιάζοντας ξενοδοχεία, τι πάει να πει, θα μετατρέψουμε ανθρώπους μιας άλλης κουλτούρας που εδώ που τα λέμε δεν ξέρουμε από που βαστάει η σκούφια τους και τι έχουνε κάνει στην πατρίδα τους και η παραβατικότητα που μέχρι στιγμής βλέπουμε μας δείχνει περίτρανα ότι οι άνθρωποι δεν το 'χουν σε λίγο ούτε και σε πολύ να πάρουν μια πέτρα και να σπάσουν το κεφάλι ενός άλλου ανθρώπου...Πώς κ. Φερβέι είστε σίγουρος ότι π.χ. δεν θα έχουμε στις μικρές δομές που λέτε ότι δίνετε προτεραιότητα δεν θα έχουμε παραβατικότητα, δεν θα έχουμε βιασμούς, δεν θα έχουμε κλεψιές, δεν θα έχουμε διάφορα;...». Μετά ο παρουσιαστής λέει πως δεν έχει διαπιστώσει κάποια τάση ανάκαμψης του τουριστικού προϊόντος στο νησί, πως δεν καταλαβαίνει πώς θα γίνει η ομαλοποίηση της καθημερινότητας του τοπικού πληθυσμού, ενώ σχολιάζει τη διαφορά στον τρόπο αντιμετώπισης των αιτήσεων ασύλου των προσφύγων και μεταναστών (οι οποίες καθυστερούν) με τις αιτήσεις ασύλου των οκτώ Τούρκων

αξιωματικών που είχαν καταφύγει στην Ελλάδα μετά το αποτυχημένο πραξικόπημα στην Τουρκία (οι οποίες εξετάστηκαν σύντομα).

ε) Στην εκπομπή της 14.10.2016 που παρουσίασε ο Γιάννης Παπούκας από τον μη ενημερωτικό ραδιοφωνικό σταθμό «Σκάι Αιγαίου 99,8» νομού Λέσβου από ώρα 11.00' έως 13.00', ο παρουσιαστής ασχολείται με άρθρο του Β (καταγγέλλοντος) λέγοντας «...γράφει ο κ. Β, συμπατριώτης μας τα εξής “ότι είσαστε σιχαμεροί, ότι είσαστε προδότες της Κύπρου, ότι είσαστε πληροφοριοδότες της Ασφάλειας την περίοδο της χούντας, ότι έχετε απογόνους μαυραγορίτες που έφτιαζαν την περιουσία τους στην Κατοχή”.² Για ποιους τα λέει όλα αυτά ο κ. Β; Για όσους πήγανε ή θα πάνε και τραγουδάνε τον εθνικό ύμνο στην υποστολή της σημαίας...όσοι ψάλλετε τον εθνικό ύμνο κάθε Κυριακή είσαστε, σύμφωνα με τον κ. Β, είσαστε σιχαμεροί... Όσοι, 2.000, πόσοι είστε την προπερασμένη Κυριακή κι εκατοντάδες που μαζεύεστε κάθε Κυριακή και ψάλλετε τον εθνικό ύμνο...Βρε μαυραγορίτες, βρε σιχαμεροί άνθρωποι, βρε απόγονοι μαυρογοριτών, βρε χιμπατζήδες...». Στη συνέχεια ο παρουσιαστής αναφέρεται σε δημοσίευμα σε blog στο οποίο έχει γραφεί για τον ίδιο από τον Β ότι «Τι γράφει για μένα “ένας από τους πρωτεργάτες της προσπάθειας κατασκευής γεγονότων προκειμένου να δημιουργηθεί σκηνικό έντασης ανάμεσα στους ντόπιους και τους πρόσφυγες είναι ο ιδιοκτήτης του ραδιοφωνικού σταθμού Γιάννης Παπούκας. Ο Παπούκας, εκτός από θαυμαστής του δικτάτορα Παπαδόπουλου, είναι γνωστός από παλιά για τις ρατσιστικές του αντιλήψεις, τη δεκαετία του 90 ξιφουλκούσε καθημερινά από μικροφώνου εναντίον των Αλβανών μεταναστών” ...Τη δεκαετία του 2000, γράφει

---

² Το άρθρο του Β είναι στο mediatvnews.gr της 19.9.2016 με τίτλο «Προς αθηναϊκά ΜΜΕ: Αυτή είναι η αλήθεια πίσω από τα γεγονότα της Μυτιλήνης». Στο άρθρο αναγράφεται μεταξύ άλλων «...ακροδεξιό κύκλοι προσπαθούν να κατασκευάσουν γεγονότα και να δημιουργήσουν σκηνικό έντασης ανάμεσα στους ντόπιους και τους πρόσφυγες...αρωγοί βρίσκονται συγκεκριμένο τοπικό παραδημοσιογραφικό site καθώς και ιδιοκτήτης ραδιοφωνικού σταθμού που καθημερινά ξερνά ρατσισμό και φασισμό από το μικρόφωνο του... Κάθε Κυριακή πρωί στη Μυτιλήνη γίνεται από στρατιωτικό άγημα η έπαρση της σημαίας και κάθε απόγευμα η υποστολή της...την 11 Σεπτεμβρη, με εντολή της λιμενικής Αστυνομίας, η υποστολή της σημαίας που επρόκειτο να γίνει το απόγευμα, δεν έγινε...Άδραξαν την ευκαιρία γνωστά ακροδεξιά στοιχεία να διαδίδουν ότι η υποστολή της σημαίας δεν έγινε γιατί εμποδίστηκε από πορεία των προσφύγων...Καμιά πορεία προσφύγων δεν είχε γίνει την Κυριακή 11 Σεπτεμβρη... Ακροδεξιοί και μέλη της Χ.Α. καλούσαν σε συγκέντρωση για χθες 18 Σεπτεμβρη για να προστατεύσουν, όπως έγραφαν, τη σημαία από τους “λαθροπίθηκους”. Το αποτέλεσμα ήταν να συγκεντρωθούν γύρω στα 50 άτομα εκ των οποίων οι περισσότεροι είναι γνωστοί περιθωριακοί της Μυτιλήνης, άτομα με βαρύ ποινικό μητρώο...υπήρχαν και άσχετοι με τη συγκέντρωση περαστικοί...Η υποστολή της σημαίας έγινε κανονικά χωρίς κανένα πρόβλημα από το άγημα...Όσοι πρόσφυγες βρισκόταν εκείνη την ώρα στην πλατεία, στο άκουσμα του εθνικού ύμνου, σηκώθηκαν όρθιοι. Αυτά είναι τα πραγματικά γεγονότα στα οποία ήμουν μπροστά. Η συντριπτική πλειοψηφία της κοινωνίας της Λέσβου παραμένει φιλόξενη και αλληλέγγυα στους πρόσφυγες...Υ.Γ. Πραγματικά είναι ότι πιο σιχαμερό να βλέπεις προδότες της Κύπρου, πληροφοριοδότες της ασφάλειας την περίοδο της Χούντας και απογόνους μαυραγοριτών που έφτιαζαν την περιουσία τους στην Κατοχή να ψάλλουν τον εθνικό ύμνο!...».

ο Β , “αποφάσισε να ασχοληθεί με κάτι πιο επικερδές. Το Σεπτέμβριο του 2006, ο Γιάννης Παπούκας συλλαμβάνεται την ώρα που είχε παραδώσει³, εγώ είχα παραδώσει ρε Β ;.. λέει 10.000 ευρώ προσημειωμένα χρήματα από τον επιχειρηματία και τότε πρόεδρο της ΝΟΔΕ Λέσβου Γ για να σταματήσει τις φραστικές επιθέσεις μέσω ραδιοφώνου εναντίον του ιδίου και της γυναίκας του. Ο Παπούκας, γράφει ο Β , καταδικάστηκε πρωτόδικα σε έξι χρόνια κάθειρξης και το αδίκημα του εκβιασμού κατά συρροή” και, προσέξτε εδώ τι γράφει ο κ. Β , “στο Εφετείο όμως, όλως περιέργως, ο Παπούκας αθώνεται. Πολλά είχαν ακουστεί τότε γι’ αυτή την αθώωση καθώς και για σχέσεις του με μυστικές υπηρεσίες”... Δεν σας το ‘χω πει; Ήμουν α έμμισθο στέλεχος της CIA, μετά με πήρε η NSA, τη δεκαετία του 80 ήμουν πράκτορας της Μοσάντ...». Ο παρουσιαστής, διαβάζοντας και σχολιάζοντας μηνύματα ακροατών, επικεντρώνεται στην άποψη του Β περί περιέργης αθώωσης του στο Εφετείο διερωτώμενος αν πρέπει να κάνει μήνυση εναντίον του. Τον αποκαλεί δε περιπαικτικά «μπακαλιάρo». Περί ώρα 11.45’ ο παρουσιαστής φέρεται να ενημερώνεται από ακροατές⁴ για τη σύζυγο του Β που είναι δημοσιογράφος αναφέροντας ένα περιστατικό που έλαβε χώρα σε κέντρο κράτησης στη Μόρια.

στ) Στην εκπομπή της 11.7.2017 που παρουσίασε ο Γιάννης Παπούκας από τον μη ενημερωτικό ραδιοφωνικό σταθμό «Σκάι Αιγαίου 99,8» νομού Λέσβου από ώρα 11.00’ έως 13.00’, ο παρουσιαστής διαβάζει πρωτοσέλιδα εφημερίδων και μηνύματα ακροατών, μεταδίδει τραγούδια και σχολιάζει, συχνά με έντονο και επικριτικό τρόπο, θέματα της τοπικής κυρίως επικαιρότητας, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση σε αυτά που αφορούν στους πρόσφυγες και μετανάστες που έχουν καταφύγει στο νησί της Λέσβου όπου και φιλοξενούνται. Ενδιάμεσα γίνονται διακοπές για διαφημίσεις.

Περί ώρα 11.40’ ο παρουσιαστής, αναφερόμενος σε κάποιο επεισόδιο στη Μόρια, λέγει «...τι θα πει παράνομος μετανάστης; Λαθρομετανάστης. Ένας λαθραίος ο οποίος μπήκε χωρίς ταξιδιωτικά έγγραφα. Δεν αναφερόμαστε στον άνθρωπο... κανείς άνθρωπος δεν είναι λαθραίος σε αυτό τον πλανήτη, όλοι από μια μάνα γεννηθήκαμε, αφορά τον τρόπο εισόδου. Όταν λέω λαθρομετανάστης, εννοώ τον τρόπο εισόδου. Λαθρομετανάστης είναι κάποιος που πάει ας πούμε από μια χώρα σε μια άλλη χωρίς να

³ Το δημοσίευμα είναι αναρτημένο στο fantomarimbaud.blogspot.com/2016/09/blog-post_81.html: στο δημοσίευμα αναγράφεται η λέξη «παραλάβει» και όχι «παραδώσει».

⁴ Ακροατές αναφέρονται στο επίθετο του κ. Β παρατηρώντας πως «θα είναι κανένας Εβραίος ανθέλληνας...», το επίθετο του θυμίζει Εβραίο την καταγωγή οπότε από πού προκύπτει το ενδιαφέρον του για κάθε τι ελληνικό και πατριωτικό..., ότι είναι επιδοτούμενος της ΑΝΤΑΡΣΥΑ και λαθροεισπράκτωρ των Νέων της Λέσβου, δηλαδή της κλεμμένης εφημερίδας του Κονδυλούδη...».

διαθέτει ταξιδιωτικά έγγραφα. Κι εγώ π.χ. αν προσπαθήσω να πάω στην Αίγυπτο χωρίς διαβατήριο και με συλλάβουν οι αιγυπτιακές αρχές, λαθρομετανάστη θα με πούνε...». Ακολούθως σχολιάζει είδηση σχετικά με φωτιά που φέρονται να έβαλαν μετανάστες σε κοντέινερ στο κέντρο φιλοξενίας στη Μόρια γιατί είχε απορριφθεί η αίτηση ασύλου ενός μετανάστη από την Αϊτή. Σε μήνυμα ακροατή που υποστηρίζει πως πρέπει να αφήσουν τους λαθρομετανάστες να πεθάνουν από την πείνα, ο παρουσιαστής λέγει «άνθρωποι είναι κι αυτοί, δεν μου αρέσουν αυτά τα ακραία, μπορεί να διαφωνώ με τον τρόπο που έρχονται και με όλο το σκηνικό που έχει στηθεί, αλλά άλλο το ένα κι άλλο το άλλο...Όποιος μπαίνει στην Ελλάδα παρανόμως, ξαναγυρνάει από κει που ήρθε...άμεση επιστροφή στις πατρίδες τους ολωνών που μπαίνουν στην Ελλάδα με αυτό τον τρόπο⁵ ...Το λέω προς διάφορους κουλτουριάρηδες ...κονομάνε αυτοί κι έχουν καταστρέψει το νησί ολόκληρο. Υπάρχουν και μερικοί που το βλέπουν από ιδεοληψία το θέμα, αλλά το κυριότερο είναι η κονόμα που πέφτει σε ορισμένους ανθρώπους. Πολλοί επικαλούνται τις σχετικές διεθνείς συμβάσεις που υπάρχουν για τα ανθρώπινα δικαιώματα, σεβαστά είναι όλα...Τι λένε οι συμβάσεις αυτές; Όποιος υποπέσει σε ποινικό αδίκημα, χάνει τη δυνατότητα να χαρακτηριστεί πρόσφυγας⁶...όλοι αυτοί που πετροβόλησαν οι Αφρικανοί, αστυνομικούς και πυροσβέστες, επειδή υπέπεσαν σε ποινικά κολάσιμη πράξη, αυτομάτως χάνουν, αυτό λέει...όλοι αυτοί με τη σύλληψη τους, σε αεροπλάνο και πίσω...». Στη συνέχεια ο παρουσιαστής μιλά για προσωπική εμπειρία σύλληψης του στο εξωτερικό επειδή δεν είχε βίζα.

Περί ώρα 12.15' ο παρουσιαστής λέγει «αποθρασύνονται όχι μόνο οι Αφρικανοί...κι αρπάζει μια πέτρα και την πετάει στο κεφάλι του αστυνομικού ή του πυροσβέστη...τους έχουν συμβουλευσει ότι θα μείνουν ατιμώρητοι...θα τους αφήσουν έξω γιατί υπάρχουν

---

⁵ Το άρθρο 32 της Σύμβασης του 1951 για το καθεστώς των Προσφύγων ορίζει στην παρ. 1 ότι «αι συμβαλλόμενοι χώροι δεν θα απελαύνουν πρόσφυγας νομίμως διαμένοντας επί του εδάφους αυτών ειμή μόνον δια λόγους εθνικής ασφαλείας ή δημοσίας τάξεως», ενώ το άρθρο 33 παρ. 1 ορίζει ότι «ουδεμία συμβαλλόμενη χώρα θα απελαύνει ή θα επαναπροωθή, καθ' οιονδήποτε τρόπον, πρόσφυγας εις τα σύνορα εδαφών ένθα η ζωή ή ελευθερία αυτών απειλούνται δια λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων».

⁶ Ενδεχομένως ο παρουσιαστής αναφέρεται στο άρθρο 2 της Σύμβασης του 1951 για το καθεστώς των Προσφύγων(που κυρώθηκε με το Ν.Δ. 3989 της 19/26.9.1959)που ορίζει «πας πρόσφυζ υπέχει έναντι της χώρας ένθα ευρίσκεται υποχρεώσεις απαιτούσας ιδίως όπως ούτος συμμορφούται προς τους νόμους και κανονισμούς της χώρας ταύτης ως και προς τα δια διατήρησιν της δημοσίας τάξεως λαμβανόμενα μέτρα». Σχετικό είναι και το άρθρο 33 παρ. 2 της ως άνω Σύμβασης που ορίζει την απαγόρευση απελάσεως «το εκ της παρούσης διατάξεως απορρέον ευεργέτημα δεν δύναται να επικαλείται πρόσφυζ όστις, δια σοβαράς αιτίας, θεωρείται επικίνδυνος εις την ασφάλειαν της χώρας ένθα ευρίσκεται ή όστις, έχων τελεσιδικώς καταδικασθή δι' ιδιαιτέρως σοβαρόν αδίκημα, αποτελεί κίνδυνον δια την χώραν».

ισχυρότατες πιέσεις, μην τυχόν πειραχτεί τρίχα από λαθρομετανάστη...οι Ρομά έχουν ασυλία, μπορούν να πυροβολούν με καλάσνικοφ...ο Αμερικάνος...ο σερίφης, τα χέρια ψηλά, έκανες μια λάθος κίνηση; Στην έχει ανάψει. Εδώ υπάρχει ασυλία...ουδείς θα τιμωρηθεί...Εκδηλώθηκε πυρκαγιά στο κέντρο υποδοχής μεταναστών στη Μόρια...εδώ πήγαν να μπου οι πυροσβέστες μέσα και δεν τους άφηναν, γιατί είναι προτεκτοράτο των Αφρικανών η Μόρια...Τα νησιά του βορείου Αιγαίου βουλιάζουν από παράνομους μετανάστες... Αντί να παίρνει ο δήμαρχος τα βραβεία, αντιλαμβανόμενος το κακό που έχει γίνει στο νησί, να τα πάρει όλα τα βραβεία και να πάει στη χωματερή μαζί με τα βραβεία...». Στη συνέχεια μιλά για την πτώση της τουριστικής κίνησης στο νησί λέγοντας «...η εικόνα που βγαίνει προς τα έξω του νησιού να θυμίζουμε Μοσούλη, να θυμίζουμε Βαγδάτη...είμαστε ένα τεράστιο νησί που κανείς μπορεί να βρει τα πάντα...με την ιστορία μας, με τις ομορφιές μας, με τα προσκυνήματα μας...και πού καταντήσαμε; Οι μοναδικές εικόνες της Λέσβου που βγαίνουν προς τα έξω να θυμίζουνε Καμπούλ...». Μετά ο παρουσιαστής υποστηρίζει τη θέση ότι «οι αλληλέγγυοι είναι *a la carte*, όταν υπάρχει χρήμα, δηλαδή επαγγελματίες αλληλέγγυοι...».

ζ) Στην εκπομπή της 13.7.2017 που παρουσίασε ο Γιάννης Παπούκας από τον μη ενημερωτικό ραδιοφωνικό σταθμό «Σκάι Αιγαίου 99,8" νομού Λέσβου από ώρα 11.00' έως 13.00', ο παρουσιαστής εκφράζεται με τον ίδιο αρνητικό τρόπο για τους μετανάστες και πρόσφυγες, κρίνει αρνητικά την εικόνα του νησιού λόγω της συγκέντρωσης πολλών προσφύγων και μεταναστών σε αυτό, μιλά για την έλλειψη επενδύσεων («τα τελευταία χρόνια βλέπουμε επενδυτές με φουσκωτές βάρκες να έρχονται»), κάνει αναφορά και σχόλιο σε επιστολή του δημάρχου Λέσβου στον Πρωθυπουργό και στον Αναπληρωτή Υπουργό Μεταναστευτικής Πολιτικής δια της οποίας ζητείται η αποσυμφόρηση του κέντρου υποδοχής και ταυτοποίησης στη Μόρια.

Περαιτέρω, από την παρακολούθηση και καταγραφή των πραγματικών περιστατικών και τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα εξής:

Στη διάρκεια της εκπομπής που παρουσιάζει ο Γιάννης Παπούκας κατά τις επτά υπό έλεγχο ημερομηνίες, ο παρουσιαστής αποκαλεί αδιακρίτως τους πρόσφυγες και μετανάστες που φιλοξενούνται στη Λέσβο «λαθρομετανάστες». Παρόλο που διευκρινίζει ότι με τον όρο αυτό εννοεί τους ανθρώπους που εισέρχονται στη χώρα

χωρίς ταξιδιωτικά έγγραφα, ότι δεν υποτιμά τους μουσουλμάνους, ότι σέβεται τις διεθνείς συμβάσεις περί προστασίας προσφύγων, ο παρουσιαστής τονίζει ότι αυτοί οι άνθρωποι (λαθρομετανάστες) πρέπει να επιστρέψουν στις πατρίδες τους καθώς τους θεωρεί ύποπτους-χωρίς να παρουσιάζει επαρκή στοιχεία- για παράνομες πράξεις, μεταξύ των οποίων και για βιασμούς, θεωρεί ότι η παρουσία τους θα αυξήσει την παραβατικότητα και ότι υπάρχει εθνικός κίνδυνος πληθυσμιακής αλλοίωσης του νησιού, δηλώνει δε τη μη εκτίμηση του για τους ανθρώπους που βοηθούν τους πρόσφυγες και μετανάστες θεωρώντας πως τα κίνητρα τους είναι κατά βάση οικονομικά και όχι οφειλόμενα σε αισθήματα αλληλεγγύης.

Ο όρος «λαθρομετανάστης» φέρει ειδικό βάρος, είναι φορτισμένος και όχι ουδέτερος καθώς θεωρείται ότι προσβάλλει την αξία του ανθρώπου και το τεκμήριο αθωότητας, μπορεί να υποκινήσει φαινόμενα ξενοφοβίας και ρατσισμού, συστήνεται δε από διεθνείς οργανισμούς να αποφεύγεται και να χρησιμοποιούνται άλλοι όροι όπως ενδεικτικά παράτυπος μετανάστης ή οικονομικός μετανάστης ή αιτών άσυλο. Σύμφωνα με το ίδιο σκεπτικό κινήθηκε και η Εισαγγελία Πρωτοδικών Πειραιά ⁷.

Τα ανωτέρω φανερώνουν την εκ μέρους του παρουσιαστή απαξίωση προς συγκεκριμένη ομάδα ανθρώπων λόγω της διαφορετικής εθνικότητας και φυλής που οδηγεί σε υποβάθμιση της ποιοτικής στάθμης της εκπομπής»

Επί τη βάσει των ανωτέρω, το ΕΣΡ έκρινε ότι η εγκαλούμενη ατομική επιχείρηση παραβίασε -εκ προθέσεως- τους κανόνες της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας περί α) εξασφάλισης της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων και β) δυσμενών διακρίσεων επί τη βάσει φυλής και εθνικότητας, κατά τα αναφερόμενα στο σκεπτικό. Επέβαλε στον Ιωάννη Παπούκα, ιδιοκτήτη και νόμιμο εκπρόσωπο της ατομικής επιχείρησης του ραδιοφωνικού σταθμού «ΣΚΑΙ ΑΙΓΑΙΟΥ 99,8 FM» Νομού Λέσβου, τη διοικητική κύρωση του προστίμου των τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ για καθεμία από τις ανωτέρω παραβάσεις.

---

⁷ Η Εισαγγελία Πρωτοδικών Πειραιά, κατόπιν εγγράφου του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, παρακαλούσε να αντικατασταθεί ο όρος «λαθρομετανάστης» με άλλους πιο δόκιμους όρους για να αποτραπεί η χρήση μειωτικών για την προσωπικότητα των ατόμων χαρακτηρισμών και να αποφευχθούν φαινόμενα ξενοφοβίας και ρατσισμού(έγγραφο με αρ. πρωτ. 6264/2018 της 1.8.2018).

Β) Με την κρινόμενη με αριθμό πρωτοκόλλου ΕΣΡ 5078/10.10.2023 αίτηση θεραπείας κατά της **απόφασης 34/2023**, ο ιδιοκτήτης το ραδιοφωνικού σταθμού «ΣΚΑΙ ΑΙΓΑΙΟΥ 99,8 FM» Νομού Λέσβου, Ιωάννης Παπούκας, υποστηρίζει ότι θεωρεί άδικη την προσβαλλόμενη απόφαση, προσκόμισε δε στοιχεία που αφορούν την έννοια «λαθρομετανάστης» καθώς και δημοσιεύματα και δελτία τύπου της αστυνομίας που αναφέρονται σε παραβατικές συμπεριφορές αλλοδαπών υποστηρίζοντας πως ο σταθμός του ουδέποτε είχε την πρόθεση να υποτιμήσει οποιονδήποτε άνθρωπο, αλλά ότι απλώς σχολιάζει αυστηρά τη συμπεριφορά του.

Τα προσκομισθέντα από τον σταθμό έγγραφα αφορούν:

- Άρθρα στις εφημερίδες «Πρώτο Θέμα», «Το Ποντίκι», «Καθημερινή», «emprosnet.gr» για την έννοια της λέξης «λαθρομετανάστης»,
- Αποφάσεις του Αρείου Πάγου (1344/2016, 1485/2010, 855/2009) στις οποίες χρησιμοποιείται η λέξη «λαθρομετανάστης»,
- Δημοσιεύματα από διαδικτυακές εφημερίδες (pronews.gr, zougla.gr, lesvosnews.net, eglimatikotita.gr, protothema.gr, pontos-news.gr, presspublica.gr, cnn.gr, ant1news.gr, elliniki-gnomi.eu, tempo24.news) και δελτία Τύπου της αστυνομίας τα οποία αφορούν ειδήσεις και γεγονότα σχετικά με παραβατικές πράξεις αλλοδαπών.

Τα ανωτέρω προσκομισθέντα στοιχεία σχετικά με την έννοια της λέξης «λαθρομετανάστης» δεν μπορούν να θεωρηθούν ότι αποτελούν νέα δεδομένα, ήτοι δεδομένα που διαμορφώθηκαν ή κατέστησαν γνωστά στο βλαπτόμενο πρόσωπο μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας στην οποία στηρίχθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση και τα οποία ως εκ τούτου δεν ήταν δυνατόν να προσκομισθούν και να ληφθούν υπόψιν από το κρίνον όργανο της υποθέσεως, καθώς είχαν περιληφθεί στη νομική εισήγηση της ειδικής επιστήμονος νομικού (αρ. πρωτ. 632/ΕΣ/26.6.2019) της οποίας έλαβε γνώση ο σταθμός και συνεπώς τα εν λόγω στοιχεία ήταν εν γνώσει της Ολομέλειας κατά τη λήψη της απόφασης.

Γ) Επειδή:

- παρόλο που ο παρουσιαστής αποκαλεί αδιακρίτως τους πρόσφυγες και μετανάστες που φιλοξενούνται στη Λέσβο «λαθρομετανάστες», διευκρινίζει όμως ότι με τον όρο αυτό εννοεί τους ανθρώπους που εισέρχονται στη χώρα χωρίς ταξιδιωτικά έγγραφα, ότι καμία σχέση δεν έχει ο όρος αυτός με τους ανθρώπους καθώς κανείς άνθρωπος δεν είναι λαθραίος, εκφράζεται θετικά στο θέμα της μόρφωσης των παιδιών των

προσφύγων και μεταναστών, δηλώνει ότι σέβεται ανθρώπους διαφορετικών θρησκειών, ότι δεν υποτιμά τους μουσουλμάνους, ότι σέβεται τις διεθνείς συμβάσεις περί προστασίας προσφύγων, όταν δε σε μήνυμα ακροατή υποστηρίζεται ότι πρέπει οι λαθρομετανάστες να αφεθούν να πεθάνουν από την πείνα, ο παρουσιαστής εκφράζει την αντίθεση του λέγοντας πως είναι άνθρωποι κι αυτοί και ότι αυτό που πρέπει να γίνει είναι να επιστρέψουν οι άνθρωποι αυτοί στις πατρίδες τους.

-ο παρουσιαστής εκφράζει την ανησυχία του για την παραβατικότητα που θεωρεί ότι σχετίζεται με την παρουσία των προσφύγων και μεταναστών στο νησί, επισημαίνει τον εθνικό κίνδυνο που θεωρεί πως μπορεί να προκληθεί λόγω της παρουσίας μουσουλμανικού στοιχείου σε ακριτική περιοχή, τονίζει τον κίνδυνο πληθυσμιακής αλλοίωσης του νησιού, μιλά για το φόβο του ως προς την τουριστική ανάπτυξη του νησιού.

-Σύμφωνα με το Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας του Γ. Μπαμπινιώτη του 1998 λαθρομετανάστης είναι αυτός που μετακινείται και εγκαθίσταται σε χώρα άλλη από αυτή της καταγωγής του χωρίς να πληροί τους απαραίτητους όρους ή χωρίς να έχει περάσει από τις νόμιμες διαδικασίες. Ο όρος επίσης συναντάται σε αποφάσεις ανώτατων δικαστηρίων όπως ενδεικτικά στις αποφάσεις 498/2013, 1344/2016 και 2070/2017 του Αρείου Πάγου. Έχει διατυπωθεί η άποψη ότι ο όρος «λαθρομετανάστης» προσβάλλει το τεκμήριο αθωότητας αλλά και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια των προσώπων στα οποία αναφέρεται. Για το λόγο αυτό συστήνεται να αποφεύγεται να χρησιμοποιείται και να αντικατασταθεί με άλλους όρους όπως παράτυπος μετανάστης, πρόσφυγας, μετανάστης ή αιτών άσυλο κ. ά⁸. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι ναι μεν ο όρος «λαθρομετανάστης» δεν είναι δόκιμος, δεν μπορεί όμως να θεωρηθεί ότι είναι εξ ορισμού απρεπής, προσβλητικός ή ότι φέρει ρατσιστικό περιεχόμενο.

- ο παρουσιαστής, στη διάρκεια των εκπομπών των υπό έλεγχο ημερομηνιών, στα πλαίσια της ελευθερίας της έκφρασης και του Τύπου, εξέφρασε τις απόψεις του με τρόπο έντονο και επικριτικό χωρίς όμως να προσβάλλει τη θρησκευτική πίστη των

---

⁸ Βλ. ενδεικτικά άρθρα: στο site liberationpopular.wordpress.com με τίτλο «Γιατί ο όρος λαθρομετανάστης είναι άκυρος», στο site sarantakos.wordpress.com με τίτλο «Η λαθρομετανάστευση εις τον λιμένα Πειραιώς» της 18.6.2009, στο site avgι.gr με τίτλο «Λαθρομετανάστης, μια λέξη φορτωμένη μίσος» της 20.10.2018, στο site enfo.gr με τίτλο «Ο όρος λαθρομετανάστης είναι ανύπαρκτος και λανθασμένος» της 25.2.2018 κ.ά.

προσφύγων και μεταναστών που διαβιούν στο νησί της Λέσβου και χωρίς να παροτρύνει με λεκτική βία σε επιθετικές πράξεις εναντίον τους. Λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση ΕΔΔΑ Handyside c. Royaume-Uni του 1976 που αναφέρει ότι «η ελευθερία της έκφρασης περιλαμβάνει όχι μόνο πληροφορίες και ιδέες που γίνονται ευμενώς δεκτές και θεωρούνται ουδέτερες ή αδιάφορες αλλά και εκείνες που προσβάλλουν, σοκάρουν και αναστατώνουν το κράτος ή ένα τμήμα του πληθυσμού», τότε γίνεται δεκτό ότι είναι συμβατές με την αρχή της ελευθερίας της έκφρασης απόψεις δριμείες, υπερβολικές και ενοχλητικές.

Επί τη βάση των ανωτέρω θέσεων του ραδιοφωνικού σταθμού, κρίνεται ότι η, σύμφωνα με το διατακτικό της απόφασης 34/2023 διοικητική κύρωση του προστίμου των 3.000 ευρώ που επιβλήθηκε στον ιδιοκτήτη και νόμιμο εκπρόσωπο της ατομικής επιχείρησης του ραδιοφωνικού σταθμού Ιωάννη Παπούκα, για υποβάθμιση της ποιοτικής στάθμης των υπό έλεγχο εκπομπών, επιβλήθηκε από το Ε.Σ.Ρ. χωρίς να έχει υπαγάγει ορθά τα πραγματικά περιστατικά που δέχτηκε στις νομικές διατάξεις που εφάρμοσε και άρα η απόφαση εμπεριέχει νομικό σφάλμα ως προς αυτό το σκέλος.

Επίσης κρίνεται ότι η διοικητική κύρωση του προστίμου των 3.000 ευρώ που επιβλήθηκε στο ως άνω ιδιοκτήτη του ραδιοφωνικού σταθμού για δυσμενείς διακρίσεις επί τη βάση φυλής και εθνικότητας, επιβλήθηκε από το Ε.Σ.Ρ. χωρίς να έχει υπαγάγει ορθά τα πραγματικά περιστατικά που δέχτηκε στις νομικές διατάξεις που εφάρμοσε και άρα η απόφαση εμπεριέχει νομικό σφάλμα και ως προς το σκέλος αυτό, καθώς ο παρουσιαστής, στη διάρκεια των υπό εξέταση εκπομπών, δεν εκφράστηκε με τρόπο ανάρμοστο, απρεπή, προσβλητικό και απαξιωτικό έναντι των προσφύγων και μεταναστών αλλά άσκησε κριτική σε πράξεις αυτών με τρόπο δριμύ και οξύ.

Ως εκ τούτου κρίνεται ότι ο σταθμός πρέπει να απαλλαγεί από τις επιβληθείσες κυρώσεις.

III. Υπαγωγή

Επομένως, η Ολομέλεια κρίνει ομοφώνως ότι πρέπει να γίνει δεκτή η κρινόμενη αίτηση θεραπείας με αριθμό πρωτοκόλλου 5078/10.10.2023 λόγω νομικού σφάλματος που προκύπτει από την ίδια απόφαση (καθώς δεν υπήγαγε ορθώς τα πραγματικά περιστατικά που δέχθηκε στις νομικές διατάξεις που εφάρμοσε). Αποφασίζει να ανακληθεί η προσβαλλόμενη με αριθμό 34/2023 απόφαση του ΕΣΡ με την οποία επιβλήθηκαν οι διοικητικές κυρώσεις του προστίμου των τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ για μη εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων και των τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ για δυσμενείς διακρίσεις επί τη βάσει φυλής και εθνικότητας.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ Η ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

Δέχεται ομοφώνως την με αριθμό πρωτοκόλλου 5078/10.10.2023 αίτηση θεραπείας του ΙΩΑΝΝΗ ΠΑΠΟΥΚΑ, ιδιοκτήτη του ραδιοφωνικού σταθμού με τον διακριτικό τίτλο ΣΚΑΙ ΑΙΓΑΙΟΥ 99,8 FM Νομού Λέσβου.

Ανακαλεί την με αριθμό 34/2023 απόφαση του ΕΣΡ με την οποία επιβλήθηκαν οι διοικητικές κυρώσεις του προστίμου των τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ για μη εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων και των τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ για δυσμενείς διακρίσεις επί τη βάσει φυλής και εθνικότητας.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε την 14^η Οκτωβρίου 2024 και δημοσιεύτηκε την 25^η Νοεμβρίου 2024.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Ε.Σ.Ρ.

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΥΤΕΡΠΗ ΚΟΥΤΖΑΜΑΝΗ - ΔΡΙΛΙΑ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΜΑΡΑΖΙΔΟΥ